

**Szegedi Tudományegyetem**  
**Állam- és Jogtudományi Kar**  
**Doktori Iskola**  
Jogösszehasonlítás  
JOÖH/PhD

**A SARÍA ALKALMAZÁSA A CSALÁDJOG TERÜLETÉN AZ  
EGYESÜLT KIRÁLYSÁGBAN**



Forrás: Origo<sup>1</sup>

**Baranyi Emese Zsuzsanna**

**PhD hallgató**

**ÁJTK DI**

**2016. december**

---

<sup>1</sup> <http://www.origo.hu/nagyvilag/20090327-islam-jog-muszlimok-sariabiroseg-londonban.html> Letöltés dátuma:

2016. december 13.

Az 1980-as évektől tekinthető számottevőnek a bevándorlás Európába, és elsősorban az egykori gyarmattartó országokba irányult a hajdani gyarmatokból.<sup>2</sup> A bevándorlók jelentős része iszlám vallású országokból érkezett. Franciaországban a '90-es évekre már meghaladta a négymilliót a bevándorlók száma, akik nagyrészt a volt észak-afrikai kolóniákról (Algéria, Marokkó, Tunézia) emigráltak.<sup>3</sup> A hidegháborút követően a vasfüggöny megszűnése után Németországban például megháromszorozódott a bevándorlók száma, 1986 és 1992 között egymillióról majdnem hárommillióra nőtt.<sup>4</sup> A Németországban élő bevándorló csoportok közül a török vendégmunkások létszáma a legmagasabb egy 1961-es kétoldalú egyezménynek köszönhetően.<sup>5</sup> Pontosan nem lehet tudni a török származású német lakosság számát, de nagyságrendileg 2,7 millióan lehetnek.<sup>6</sup> Az Egyesült Királyságba már a második világháborút követő időszakról folyamatosan áramlott be a volt gyarmatokról a lakosság, 1992-re a számuk ott is elérte a hárommilliót. A bevándorlók nagy része Dél-Ázsiából, Indiából, Pakisztánból és Bangladesből érkezett az egykori anyaországba. A brit kormány már az 1960-as és az 1970-es években lépéseket tett a muszlim lakosság integrálása érdekében tiszteletben tartva a kulturális identitásukat.<sup>7</sup> Rövid tanulmányomban be szeretném mutatni a brit muszlim kisebbség térnyerését, illetve a saría jogrendszer egyes elemeinek beépülését, elfogadottságát az Egyesült Királyságban elsősorban a családjog területén. Kérdésfeltevésem, hogy a vallási jogrendszeren alapuló alternatív vitarendezési fórumok mennyire járulhatnak hozzá a multikulturalizmus működéséhez.

---

<sup>2</sup> HÁRS, Ágnes: A nemzetközi migráció néhány problémájáról. 1992.

(<http://www.szociologia.hu/dynamic/9202hars.htm> Letöltés dátuma: 2016. november 9.)

<sup>3</sup> ORAND, Michaël: Combien d'immigrés en France? 2012. (<http://projet.pcf.fr/23976> Letöltés dátuma: 2016. november 9.)

<sup>4</sup> CSERESNYÉS, Ferenc: Migrációs potenciálok és trendek Európában. 1996. 1. oldal  
(<http://epa.oszk.hu/00000/00036/00027/pdf/02.pdf> Letöltés dátuma: 2016. november 6.)

<sup>5</sup> NATHANS, Eli: The Politics of Citizenship in Germany: Ethnicity, Utility and Nationalism, Berg Publishers, 2004. ISBN 1-85973-781-1

<sup>6</sup> Westfälische Wilhelms-Universität Münster, Integration und Religion aus der Sicht von Türkeistämmigen in Deutschland, 2016. ([http://www.uni-muenster.de/imperia/md/content/religion\\_und\\_politik/aktuelles/2016/06\\_2016/studie\\_integration\\_und\\_religion\\_aus\\_sicht\\_t\\_rkeist\\_mmiger.pdf](http://www.uni-muenster.de/imperia/md/content/religion_und_politik/aktuelles/2016/06_2016/studie_integration_und_religion_aus_sicht_t_rkeist_mmiger.pdf) Letöltés dátuma: 2016. november 16.)

<sup>7</sup> LEPORE, Christopher R.: Asserting State Sovereignty Over National Communities Of Islam In The United States And Britain: Sharia Courts As A Tool Of Muslim Accommodation And Integration, 2012. 4. oldal (West Law: <https://lawschool.westlaw.com/>, Letöltés dátuma: 2016. október 25.)

## Történeti áttekintés

Az Európában élő iszlám vallású lakosságra jellemző, hogy ragaszkodik a vallási jogrendszeréhez, az úgynevezett saría joghoz, fontosabbnak tartja a muszlim vallási előírások betartását, mint a befogadó ország törvényeihez való igazodást, függetlenül attól, hogy mely államban tartózkodik.<sup>8</sup> Az állam hivatalos jogrendszerének viszont primátusa van bármely kulturális vagy vallási jogi szabályozással szemben. A nyugati államberendezkedés egyik alapvető pillére pedig a szekularizáció, vagyis az állam és a vallás szétválasztása. Ugyanakkor a személyiségi jogok védelme és az egyéni szabadságjogok is kiemelt szerepet játszanak a nyugati demokráciákban. A multikulturalizmus megfelelő működéséhez az államnak figyelembe kell vennie a más kulturális környezetből érkező csoportok egyéni igényeit, illetve a kisebbségben élő vallási csoportoknak törekedniük kell a befogadó állam jogrendszeréhez való alkalmazkodásra. Egy kulturálisan eltérő közösség integrációja és alkalmazkodása egy új környezethez hosszú folyamat és mind a befogadó féltől, mind a befogadott csoporttól nyitottságot és együttműködést igényel. Annak ellenére, hogy sokáig a brit jogrendszer idegenkedett attól, hogy bármilyen formában hivatalosan elismerje vagy figyelembe vegye a muszlim jogot, azt sem lehet állítani, hogy szemet hunyt az utóbbi évtizedekben az egyre növekedő muszlim közösség igényei felett.

A Brit Birodalom több száz éves kapcsolatban állt az indiai szubkontinenssel, melyet gyarmatává tett. A mai Indiából, Pakisztánból és Bangladesből a második világháború után kezdtek nagyobb számban bevándorlók érkezni Nagy-Britanniába az akkoriban fellépő nagy munkaerőhiány miatt. Az újonnan érkezők nem letelepedési szándékkal jöttek az anyaországba, ezért átmeneti lakosoknak tartották magukat, és az otthoni jogrendszert tekintették magukra hatályosnak. Nagy-Britanniának liberális bevándorlási politikája volt, a Brit Birodalomban élő összes polgárnak lehetővé tette a szabad belépést és letelepedést Nagy-Britanniában. A gyarmatokról érkező bevándorlók nagyrészt iskolázatlanok és szegények voltak, és diszkriminatív elbánásban részesültek Nagy-Britanniában. Ahogy az ideiglenes időtartamra érkező bevándorlók elkezdtek véglegesen letelepedni az országban, megszigorították és határokat szabtak a bevándorlásnak.

---

<sup>8</sup> Westfälische Wilhelms-Universität Münster, Integration und Religion aus der Sicht von Türkeistämmigen in Deutschland, 2016. 3. oldal ([http://www.uni-muenster.de/imperia/md/content/religion\\_und\\_politik/aktuelles/2016/06\\_2016/studie\\_integration\\_und\\_religion\\_aus\\_sicht\\_t\\_rkeist\\_mmiger.pdf](http://www.uni-muenster.de/imperia/md/content/religion_und_politik/aktuelles/2016/06_2016/studie_integration_und_religion_aus_sicht_t_rkeist_mmiger.pdf) Letöltés dátuma: 2016. november 16.)

Mivel a bevándorlók tartottak attól, hogy a jövőben még inkább szigorítani fognak a bevándorlási szabályokon, a családjaikat is maguk után hívták a brit szigetre. Ennek következtében az 1970-es években rohamosan elkezdett növekedni a muszlim kisebbség száma is az országban, 2010-re már körülbelül hárommillióan voltak. Az 1960-as és az 1970-es évek alatt a brit kormány arra törekedett, hogy a muszlim bevándorlókat integrálja a szélesebb nemzeti közösségbe úgy, hogy azok megtarthassák kulturális identitásukat. Ebben a két évtizedben a brit kormány jellemzően támogatta a muszlim közösségeket: iskolákat alapíthattak, hozzájuthattak halal ételekhez és gyakorolhatták vallásukat. A muszlim közösségek ez idő alatt hozzászoktak, hogy maguk kezeljék a vitáikat a közösségen belül.<sup>9</sup>

A 2011-es népszámláláskor a vallási hovatartozás tekintetében a muszlim vallásúak voltak a második legnagyobb vallási csoport a keresztények után Angliában és Walesben. Mintegy 2,7 millióan (a lakosság 5%-a) muszlimnak vallották magukat. Származási országukat illetően az iszlám vallású lakosság nagyon sokszínű. Legnagyobb részük Pakisztánból származik (38 %). Számuk lényegesen megnőtt a 2001-es népszámláláshoz képest: 658.000-ről több mint egy millióra emelkedett a pakisztáni származásúak száma Angliában és Walesben tíz év alatt. A bangladesi származású muszlimok is számottevően vannak jelen (402.000 fő). Fontosnak tartom kiemelni, hogy a legutóbbi népszámláláskor a vallási felekezetek közül a muszlim vallásúak között volt legnagyobb az aktív keresők mértéke. Ennek legfőbb oka, hogy sok a diák és háztartásbeli közöttük. Az életkor tekintetében a muszlimok bizonyultak a legfiatalabb vallási csoportnak nemcsak a 2011-es, hanem a 2001-es népszámláláskor is. Majdnem a muszlim lakosság fele 25 év alatti (48%-uk, 1,3 millióan), és 88 %-uk pedig 50 év alatti (2,4 millióan). A 2011-es census kapcsán érdekes adat, hogy a muszlim vallásúak több mint a fele (53 %) nem az Egyesült Királyságban született. Ugyanakkor az előző népszámláláshoz képest az Egyesült Királyságban született muszlimok száma is több mint félmillióval nőtt 718.000-ről 1,2 millióra.<sup>10</sup>

---

<sup>9</sup> LEPORE, Christopher R.: Asserting State Sovereignty Over National Communities Of Islam In The United States And Britain: Sharia Courts As A Tool Of Muslim Accommodation And Integration, 2012. 4. oldal (West Law <https://lawschool.westlaw.com/> Letöltés dátuma: 2016. október 25.)

<sup>10</sup> Office for National Statistics (UK) honlapja. Full story: What does the Census tell us about religion in 2011? 2011. (<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/culturalidentity/religion/articles/fullstorywhatdoesthecensusstellusaboutreligionin2011/2013-05-16> Letöltés dátuma: 2016. december 2.)

Hagyományosan az iszlám kultúrában a közösségek maguk törekednek a viták békés rendezésére. Az iszlám valláson alapuló jogi gyakorlat szerint elfogadott volt az alternatív vitarendezési formák alkalmazása, az iszlám jog története pedig bővelkedik a különböző hivatalos és nem hivatalos vitarendezési eljárásokban.<sup>11</sup> A Korán és a Hadísz (vagy Szunna), az iszlám joggyakorlat legfontosabb forrásai, többször utalnak az emberi értékítélet fontosságára a vitarendezéseknél. A tanácskozást (*sura*), vagyis a vitás ügyek közös megegyezéssel történő rendezését alapelvnek tekinti az iszlám. A Koránban például az szerepel, hogy azok cselekszenek helyesen, akik „megtanácskozzák egymás között az ügyeket”. Az úgynevezett *idzsma*, azaz a jogtudósok egybehangzó vélekedése jelenti a saría jog gyakorlati alapját. A döntéshez nem szükséges, hogy az ítélezésben résztvevő jogtudósok mindegyike ugyanazon a véleményen legyen. A lényeg, hogy a döntést a jogtudósok széleskörű konszenzusa alapján hozzák meg.<sup>12</sup>

A döntőbírósi eljárásokat kezdték el követni a Nagy-Britanniában élő muszlim közösségek is, mint egy válaszként az őket ért faji diszkriminációra és társadalmi kirekesztésre. Nagy-Britannia szerte az egyes muszlim hitű csoportok kialakították a saját vitarendezési fórumaikat. A muszlimok inkább az alternatív iszlám vitarendezési fórumokhoz, az úgynevezett saría bíróságokhoz fordultak, mert sokkal szívesebben tárgyalták meg a problémáikat a velük egy értékrendet követőkkel, akik az iszlám jog elvei alapján adtak megoldást a vitás ügyeikre. Például az **1982**-ben alapított **Iszlám Saría Tanács** (*Islamic Shari'a Council*)<sup>13</sup> döntőbírósként és közvetítőként működik a mai napig a kelet-londoni irodájában. Az országszerte megalakult saría bíróságok több száz *magánjogi esettel* foglalkoztak az utóbbi évtizedekben úgy, mint a házasság, a válás és az örökösödés.

A legtöbb vitás ügyet a saría bíróságoknak a fiatal nők válás iránti kérelme teszi ki. 2010-ben az Iszlám Saría Tanács már általános hatállyal egy négy lépcsős folyamatot írt elő a válni kívánó nők számára: polgári válóper kell kezdeményezniük; bizonyítaniuk kell, hogy a válóper beadása előtt

---

<sup>11</sup> BROYDE, Michael J., BEDZOW, Ira, PILL, Shlomo C.: The Pillars Of Successful Religious Arbitration: Models For American Islamic Arbitration Based On The Beth Din Of America And Muslim Arbitration Tribunal Experience. 2014. 5. oldal (West Law , <https://lawschool.westlaw.com/> Letöltés dátuma: 2016. október 25.)

<sup>12</sup> BADÓ, Attila, BENCZE, Mátyás: Betekintés a jogrendszerek világába. Az iszlám jog alapjai. Studio Batiq, 2007. 248-249. oldal

<sup>13</sup> Muslim Arbitration Tribunal honlapja (<http://www.islamic-sharia.org/aboutus/> Letöltés dátuma: 2016. november 28.)

már egy évvel külön éltek a férjüktől; közös gyermek esetén biztosítaniuk kell, hogy a férj is láthassa a gyereket; és bizonyos esetekben vissza kell szolgáltatniuk a férjüknek a házasságkötéskor adott hozományt.

Bár a legtöbb saría döntőbíróági ügy kikerüli a brit polgári jogot és az államilag kötelező hatályú döntést hozó vitarendezési formát, ugyanakkor segíti megőrizni a kisebbség kultúráját és a közösségi értékeket. Sok muszlim bevándorló nincsen tisztában a brit igazságszolgáltatási eljárásokkal és jogrendszerrel, ezért előnyben részesítenék a rugalmasabb döntőbíróágokat, amelyek nem igényelnek annyi jogi formaságot és bürokráciát. A Nagy-Britanniában működő saría döntőbíróágok elfogadják egymás ítéleteinek a legitimitását és konszenzust alakítanak ki bizonyos ügyek eljárásának a tekintetében (pl. válás). Viszont a saría bíróságok ítéletei nem tartoznak az angol polgári joghatóság alá, vagyis kérdéses, hogy az angol polgári bíróságok figyelembe veszik-e a saría bizottságok döntéseit.<sup>14</sup>

Angliában mély gyökerei vannak az olyan döntőbíróágoknak, amelyek nem a hivatalos igazságszolgáltatási intézményrendszer részei. Már a tizedik századtól kezdve szerepet játszottak az alternatív vitarendezési módot biztosító döntőbíróágok Angliában, elsősorban kereskedelmi viták megoldásában. Bár a „*common law*” a döntőbíróági eljárások felett állt, de jogi keretet adott a döntőbíráskodásnak és fórumot biztosított a döntőbíróágok ítéleteinek végrehajtásának. 1698-ban fogadták el a döntőbíráskodásról szóló törvényt (*Arbitration Act*), amely lehetővé tette a bíróságoknak, hogy elfogadják a döntőbíróágok által hozott ítélezést, amennyiben a felek előre megegyeztek abban, hogy bármilyen ítéletet tudomásul vesznek.<sup>15</sup> A 19. századtól több döntőbíráskodásról szóló törvényt hoztak, amelyek egyre jobban korlátozták a jogi beavatkozást a döntőbíráskodási eljárásokba. Legutóbb **1996**-ban reformálták meg a **döntőbíráskodásról szóló törvényt**<sup>16</sup>, amelynek célja, hogy megszilárdítsa a már lefektetett döntőbíráskodással kapcsolatos szabályokat, illetve beépítse a legújabb változásokat. Az 1996-os törvény első részében lefektetett alapelvek között szerepel, hogy a felek szabadon állapodhatnak meg arról, hogyan oldják meg a

---

<sup>14</sup> MARET, Rebecca E., Mind The Gap: The Equality Bill And Sharia Arbitration In The United Kingdom, 2013. 2-4. oldal (West Law, <https://lawschool.westlaw.com/> Letöltés dátuma: 2016. október 25.)

<sup>15</sup> SAYRE, Paul L., Development of Commercial Arbitration Law. 1928.

(<http://www.repository.law.indiana.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3249&context=facpub> Letöltés dátuma: 2016. december 10.)

<sup>16</sup> Arbitration Act 1996 (<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/23/contents> Letöltés dátuma: 2016. december 3.)

vitájukat. Nem sokkal a törvény beiktatása után muszlim jogászok úgy értelmezték a törvényben leírt általános elveket, hogy azok legitimálják a saría bíróságokat mint választottbírói testületeket, és a döntéseik jogilag kötelező erejűek.

A muszlim közösség önszervezésének szempontjából fontosnak tartom megemlíteni a ma is működő **Britannia Muszlim Tanácsát** (*Muslim Council of Britain*)<sup>17</sup>, amelyet **1997**-ben hoztak létre és ma már több mint 500 nemzeti, regionális és helyi muszlim szervezet, mecset, jótékonyági szerv és iskola a tagja. A brit muszlim szervezeteket magába foglaló ernyőszervezet arra törekszik, hogy a muszlim közösség hozzájáruljon egy összetartó, igazságos és sikeres brit társadalom eléréséhez. Céljait hat pontban fogalmazták meg:

1. „Az együttműködés, az egyetértés és az egység támogatása a muszlim ügyek tekintetében az Egyesült Királyságban.
2. Az összes létező kezdeményezés ösztönzése és segítése, amely a muszlim közösség javát szolgálja.
3. Munkálkodás az iszlám és a muszlimok felvilágosultabb megbecsüléséért a szélesebb társadalomban.
4. A muszlim közösség számára egy méltányos és megfelelő jogokat biztosító helyzet kialakítása a brit társadalomban.
5. A muszlimokat ért hátrányok és diszkrimináció felszámolása.
6. Jobb közösségi kapcsolatok elősegítése és a társadalom egészének a javára szolgáló munkálkodás.”<sup>18</sup>

Az Iszlám Saría Tanács alá tartozó saría bíróságok már évtizedek óta működtek az Egyesült Királyságokban, de ezek a bíróságok nem követtek formális, átlátható eljárást és nem egy szekuláris jogi keretben működtek. Ezeket a magánpénzből finanszírozott bíróságokat kizárólag a helyi hittudósok szervezték meg. Ezért ezeknek a bíróságoknak az ítéletei nem voltak kötelező erejűek és jogilag érvényesíthetőek, vagyis a felperes csak az alperes hajlandóságára hagyatkozhatott az ítélet betartását illetően.<sup>19</sup> A fennálló helyzetet egy muszlim jogász a **Muszlim**

---

<sup>17</sup> The Muslim Council of Britain honlapja (<http://www.mcb.org.uk/about-mcb/> Letöltés dátuma: 2016. december 3.)

<sup>18</sup> The Muslim Council of Britain honlapja

<sup>19</sup> BROYDE, Michael J., BEDZOW, Ira, PILL, Shlomo C.: The Pillars Of Successful Religious Arbitration: Models For American Islamic Arbitration Based On The Beth Din Of America And Muslim Arbitration Tribunal Experience. 2014. 5. oldal (West Law , <https://lawschool.westlaw.com/> Letöltés dátuma: 2016. október 25.)

**Választott Törvényszék** (Muslim Arbitration Tribunal - MAT) megalapításával kívánta megoldani. 2007-ben a nuneatoni Hijaz College Iszlám Egyetemen hozta létre a MAT-ot azon a jogon, hogy az 1996-os döntőbíráskodásról szóló törvény joghatóságot biztosít számára. Ugyanazon az év augusztusában informális saría bíróságok jöttek létre országszerte, és átvettek helyi vitarendezési ügyeket, elsősorban a családjog területén.<sup>20</sup> Mára már közel száz ilyen saría bíróság működik Nagy-Britanniában. A Muszlim Választott Törvényszék már szabályos döntőbíráskodást folytat, jogászok és hittudósok vesznek részt a választottbíróági üléseken, akik kizárólag 35 és 80 év közötti férfiak. Ezek a vallástudósok képzett imámokként működnek, és hivatalos iszlám jogi képzésen vesznek részt Indiában, Pakisztánban, Egyiptomban, Szaúdi-Arábiában vagy Jemenben. A bírósági tagok között a helyi közösségben élő magánszemélyek is részt vesznek a bizottsági üléseken, mint például házi orvosok és iszlám iskolai tanárok.<sup>21</sup> A brit kormány 2008-ban már hivatalosan is elfogadta a Muszlim Választott Törvényszék hálózatába tartozó saría bíróságokat, biztosítva őket, hogy az ítéleteiket figyelembe fogják venni a másodfokú bíróságok. A MAT egy hatékonyan működő, egyedülálló alternatív vitarendezési fórum lett, amely az angol jogrendszer keretein belül alkalmazza a saría jogot.

## Családjog

Ahogy már az előzőekben is jeleztem a saría bíróságok magánjogi, azon belül is családjogi esetekben ítéleznek. A Muszlim Választott Törvényszék előtt tárgyalt ügyek tárgya is jellemzően a házasság, a válás, a gyerekelhelyezés, az öröklés és a végrendelet.<sup>22</sup> A saría bíróságok nagy része muszlim válásokkal foglalkozik és sok esetben kifejezetten azért jött létre, hogy a muszlim nőknek az iszlám jog szerinti válási tanúsítványt állítson ki azokban az esetekben, amikor a muszlim férj nem kezdeményez egyoldalú muszlim válást, az úgynevezett *talaqot*. Az iszlám családjog szerint a férj kezdeményezheti a válást a *talaq* szó kimondásával, amely más nyelven nagyjából annyit

---

<sup>20</sup> MARET, Rebecca E.: Mind The Gap: The Equality Bill And Sharia Arbitration In The United Kingdom, 2013. 5. oldal (West Law, <https://lawschool.westlaw.com/> Letöltés dátuma: 2016. október 25.)

<sup>21</sup> BANO, Samia: An exploratory study of Shariah councils in England with respect to family law, 2012. 6. oldal ([https://www.reading.ac.uk/web/files/law/An\\_exploratory\\_study\\_of\\_Shariah\\_councils\\_in\\_England\\_with\\_respect\\_to\\_family\\_law\\_.pdf](https://www.reading.ac.uk/web/files/law/An_exploratory_study_of_Shariah_councils_in_England_with_respect_to_family_law_.pdf) Letöltés dátuma: 2016. december 12.)

<sup>22</sup> Muslim Arbitration Tribunal honlapja (<http://www.matribunal.com/history.php> Letöltés dátuma: 2016. december 7.)



tesz, hogy „*elválok tőled*”. Mindössze egy kijelentés elégséges ahhoz, hogy megszűntessen egy házasságot. A saría bíróságokon a hittudósok közbenjárásának köszönhetően a muszlim nők újra házasodhatnak, és nem kerülnek ellentmondásos helyzetbe, miszerint a polgári bíróság előtt elváltak, az iszlám jog szerint viszont házasok maradtak. A bíróságok tanácsadási és közvetítői szolgáltatásokat is végeznek, és csak havonta ül össze egy 12-15 főből álló tanács, hogy megvitassák a folyó ügyeket és közösen hozzanak döntést ezekről. A válni kívánó feleknek, akik az angol polgári jog szerint is összeházasodtak, először le kell folytatniuk egy polgári válópert, hogy a muszlim jog szerint is elválhassanak. Samia Bano kutatási eredménye szerint az egyes saría bíróságok évente hozzávetőlegesen 80 és 200 közötti ilyen válásban járnak el. A saría bíróságok szolgáltatására olyan nagy volt az igény a muszlim közösségekben, hogy az ott dolgozók túlterheltté váltak. Bár az iszlám vallás kötelezi a saría bíróságokat, hogy segítsenek a muszlimok vitás ügyeit az iszlám előírásai és értékrendszere szerint rendezni. A bíróságok eltérnek méretükben; az etnikai sokszínűség és a különböző muszlim iskolák tanítása miatt pedig máshogyan értelmezik a saría családjogot.<sup>23</sup>

A saría bíróságok tiszteletben tartják az angol jogot és kerülnek a polgári joggal való ellentmondást. Szerepük, hogy házassággal kapcsolatos jogvitákat oldjanak meg a muszlim közösségen belül. A muszlim közösség nem alakított ki semmilyen mechanizmust a válás feltételeinek kikényszerítésére és nem alkalmaznak szankciót se. A felektől függ, hogy betartják-e az ítéletet. A brit muszlim közösség nem úgy tekint a saría bíróságokra, mint az állami polgári jogrendszer helyettesítésére. Viszont nem fogadnák szívesen az állami beavatkozást vagy anyagi támogatást, mert az a bizalom és a hitelesség elvesztéséhez vezetne a saría bíróságok munkája tekintetében a muszlim közösségen belül.

Egy **2009-es jogeset** bemutatásával szeretnék mélyebb betekintést nyújtani a saría bíróságok működésébe. Az **Uddin kontra Choudhury** ügyet azért választottam, mert ebben az esetben a polgári bíró elfogadta egy saría ítélet jogi következményeit. Az ügyben Anglia és Wales Fellebbviteli Bíróságának (*Court of Appeal of England and Wales*) polgári tagozata ítélezett 2009. október 21-én. A Közép-Londoni Megyei Bíróság ugyanazon év március 20-án hozott ítéletére

---

<sup>23</sup> BANO, Samia: An exploratory study of Shariah councils in England with respect to family law, 2012. 7. oldal ([https://www.reading.ac.uk/web/files/law/An\\_exploratory\\_study\\_of\\_Shariah\\_councils\\_in\\_England\\_with\\_respect\\_to\\_family\\_law\\_.pdf](https://www.reading.ac.uk/web/files/law/An_exploratory_study_of_Shariah_councils_in_England_with_respect_to_family_law_.pdf) Letöltés dátuma: 2016. december 12.)

nyújtotta be a felperes a fellebbezést.<sup>24</sup> Az angol polgári bíróság két bangladesi muszlim család közötti vitában döntött, amely egy sikertelen előre elrendezett házasságból fakadt. A házasságot 2003-ban kötötték Angliában egy iszlám szertartáson, amelyet *nikahnak* neveznek. A házastársak eredetileg polgári szertartást is szerettek volna tartani a nikah után, de végül ez nem következett be. 2004 végen a feleség az Iszlám Saría Tanácshoz fordult válási kérelemmel, amelyet a Tanács el is fogadott az év decemberében a házasság érvénytelenítésével. A volt férj, Mohammed Uddin apja, Burhan Uddin 2005 augusztusában egy polgári eljárást kezdeményezett, hogy a család visszakapja a házasságkötéskor a feleségnek adott ajándékok értékét, vagyis 25.000 fontot. A felperes állítása szerint az ajándékok főleg ékszerek voltak, amelyeket Choudhury családja 2003 októberében vitt el a házukból. A vádakra válaszul a volt feleség és a családja viszontkeresettel élt az állítva, hogy Uddin beleegyezett, hogy a feleségének 15.000 fontot fizet hozományként (*mahr*<sup>25</sup>) a házassági szerződés szerint, viszont ezt sosem tette meg. Az eljárásban a fellebbező hivatalosan az ex-férj apja volt, az alperes pedig a volt feleség, Choudhury. Az eljáró bíróság egy kinevezett saría jogi szakértő, Saddiqui véleményére támaszkodott és tekintette azt irányadónak, mivel a felek az iszlám jog elvei szerint kötöttek házasságot. A szakértő szerint az alperes és családja által szolgáltatott bizonyítékok meggyőzőbbek voltak, mint a felperes érvei. A bíró elfogadta a szakértő véleményét és megállapította, hogy a felperes által követelt összeg nem illeti őt. A bíró úgy találta, hogy a 25.000 font értékű összeget különböző ajándékok tették ki, amelyet a felperes az alperes családjának ajándékozott. Ezek az ajándékok nem képezték a *mahr* részét, és nem voltak a házasság feltételei. Az alperes viszontkeresete alapján a bíró úgy vélte, hogy a házassági szerződés, amely tartalmazta a *mahr* értékét, érvényes szerződésnek számít. Ezért a bíróság előtt is érvényesíthető volt, és az ítélet szerint alperes megkapta a 15.000 fontot.<sup>26</sup> Az Uddin kontra Choudhury esetben egy saría bíróság által kibocsátott házassági szerződés alapján döntött a polgári törvényszék, amely jól példázza, hogy milyen módon és általában mely ügyekben veszik figyelembe az angol polgári bíróságok a saría bíróságok ítéleteit.

---

<sup>24</sup> BOWEN, John R.: How Could English Courts Recognize Shariah? 2010. 13-14. oldal

(<http://ir.stthomas.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1231&context=ustlj> Letöltés dátuma: 2016. december 4.)

<sup>25</sup> Az iszlám kultúrában a mahr (hozomány) azt a pénzüsszeget jelöli, melyet az esküvőt (nikah-t) megelőzően a vőlegénynek a menyasszony számára ki kell fizetnie.

<sup>26</sup> MARET, Rebecca E.: Mind The Gap: The Equality Bill And Sharia Arbitration In The United Kingdom, 2013. 5. oldal (West Law, <https://lawschool.westlaw.com/> Letöltés dátuma: 2016. október 25.)

## Befejezés

A terjedelem miatt jelen tanulmányban nem volt lehetőségem teljes mértékben feldolgozni a témát, további kutatást igényel a mélyebb és részletesebb betekintés a saría bíróságok működésébe, esetjogába és megítélésébe. Az Egyesült Királyságba bevándorolt muszlim kisebbség és a közösség önszervező törekvéseinek bemutatása mellett történeti áttekintést nyújtottam a saría bíróságok fejlődéséről. Az Egyesült Királyságban működő saría bíróságok jellemzően csak családjogi esetekben ítéleznek, többnyire válást bonyolítanak le az iszlám jog szerint. További kutatás tárgyát képezheti az Egyesült Királyságban működő saría bíróságok által használt jogforrások feltérképezése és az eljárások részletesebb menetének megismerése. Szintén érdekes lenne feltérképezni, hogy az Egyesült Királyságban működő saría bizottságok mely vallási iskolákat követik.

A saría bíróságok ítéletének figyelembe vétele a polgári törvényszékek előtt nagy előrelépést jelentett a muszlim közösség számára. A nyugati demokráciák egyik legalapvetőbb elve a szabad vallásgyakorlás, amely sok esetben kötődik családjogi témákhoz nem csak az iszlám vallásnál, hanem akár a keresztény vagy a zsidó vallás esetében is. A szekuláris államberendezkedés viszont kizárja, hogy az állami igazságszolgáltatás vallási előírásokat vegyen figyelembe. A szabad vallásgyakorlás, az egyéni szabadságjogok és a szekularizáció között ezért valamilyen mértékű feszültség érzékelhető. Viszont mivel az Egyesült Királyságban élő iszlám közösségekben jellemzően központi szerepet tölt be a vallásgyakorlás, és emiatt a vallási előírások követése elengedhetetlen, a saría döntőbírók által kínált rendszer szélesebb körben elfogadott kereteket ad a peres ügyeknek. A döntések így hitelesebbek a muszlim közösség szemében.

A multikulturalizmus egy ideológia, amely egy államon belül támogatja az etnikai és vallási sokszínűséget, illetve a békés egymás mellett élést. Az etnikai illetve vallási kisebbségek meghatározott kereteken belül működő, az állam jogrendszerét tiszteletben tartó és annak előírásaival nem konfliktusban álló választott bírósági rendszere véleményem szerint elősegíti, hogy egy társadalom multikulturálissá váljon.

## Irodalomjegyzék

1. Arbitration Act 1996 (<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/23/contents> Letöltés dátuma: 2016. december 3.)
2. BADÓ, Attila, BENCZE, Mátyás: Betekintés a jogrendszerek világába. Az iszlám jog alapjai. Studio Batiq, 2007.
3. BANO, Samia: An exploratory study of Shariah councils in England with respect to family law, 2012.  
([https://www.reading.ac.uk/web/files/law/An\\_exploratory\\_study\\_of\\_Shariah\\_councils\\_in\\_England\\_with\\_respect\\_to\\_family\\_law\\_.pdf](https://www.reading.ac.uk/web/files/law/An_exploratory_study_of_Shariah_councils_in_England_with_respect_to_family_law_.pdf) Letöltés dátuma: 2016. december 12.)
4. BOWEN, John R.: How Could English Courts Recognize Shariah? 2010.  
(<http://ir.stthomas.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1231&context=ustlj> Letöltés dátuma: 2016. december 4.)
5. BROYDE, Michael J., BEDZOW, Ira, PILL, Shlomo C.:The Pillars Of Successful Religious Arbitration: Models For American Islamic Arbitration Based On The Beth Din Of America And Muslim Arbitration Tribunal Experience. 2014. (West Law , <https://lawschool.westlaw.com/> Letöltés dátuma: 2016. október 25.)
6. CSERESNYÉS, Ferenc: Migrációs potenciálok és trendek Európában. 1996.  
(<http://epa.oszk.hu/00000/00036/00027/pdf/02.pdf> Letöltés dátuma: 2016. november 6.)
7. HÁRS, Ágnes: A nemzetközi migráció néhány problémájáról. 1992.  
(<http://www.szociologia.hu/dynamic/9202hars.htm> Letöltés dátuma: 2016. november 9.)
8. LEPORE, Christopher R.: Asserting State Sovereignty Over National Communities Of Islam In The United States And Britain: Sharia Courts As A Tool Of Muslim Accommodation And Integration, 2012. (West Law: <https://lawschool.westlaw.com/>, Letöltés dátuma: 2016. október 25.)
9. MARET, Rebecca E., Mind The Gap: The Equality Bill And Sharia Arbitration In The United Kingdom. 2013. (West Law, <https://lawschool.westlaw.com/> Letöltés dátuma: 2016. október 25.)
10. Muslim Arbitration Tribunal honlapja (<http://www.islamic-sharia.org/aboutus/> Letöltés dátuma: 2016. november 28.)

11. NATHANS, Eli: The Politics of Citizenship in Germany: Ethnicity, Utility and Nationalism, Berg Publishers, 2004. ISBN 1-85973-781-1
12. Office for National Statistics (UK) honlapja. Full story: What does the Census tell us about religion in 2011? 2011.  
(<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/culturalidentity/religion/articles/fullstorywhatdoesthecensustellusaboutreligionin2011/2013-05-16> Letöltés dátuma: 2016. december 2.)
13. ORAND, Michaël: Combien d’immigrés en France? 2012.(<http://projet.pcf.fr/23976> Letöltés dátuma: 2016. november 9.)
14. SAYRE, Paul L, Development of Commercial Arbitration Law. 1928.  
(<http://www.repository.law.indiana.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3249&context=facpub> Letöltés dátuma: 2016. december 10.)
15. The Muslim Council of Britain honlapja (<http://www.mcb.org.uk/about-mcb/> Letöltés dátuma: 2016. december 3.)
16. Westfälische Wilhelms-Universität Münster, Integration und Religion aus der Sicht von Türkeistämmigen in Deutschland, 2016. ([http://www.uni-muenster.de/imperia/md/content/religion\\_und\\_politik/aktuelles/2016/06\\_2016/studie\\_integrations\\_und\\_religion\\_aus\\_sicht\\_tuerkeistaeummiger.pdf](http://www.uni-muenster.de/imperia/md/content/religion_und_politik/aktuelles/2016/06_2016/studie_integrations_und_religion_aus_sicht_tuerkeistaeummiger.pdf) Letöltés dátuma: 2016. november 16.)